

Västra Stenby

Vid Västra Stenby kyrka i Östergötland finns en runsten med inskrift från tidig vikingatid. Runstenen är rest till minne av en man som dött under färder österut och är vår äldsta inhemska källa som berättar om färder i österled.

Runor

'ṚIPN, · ƿARÞI ƿNAT ƿN
 ƿʒI ƿNIT-1 'NAT 'IT · 'I ƿIAT ƿN'IR
 TI, ƿNIT'IM · NIPƿ, ƿIÞI
 ƿNƿ RITNƿʒ,

Translitterering

stikur · karþi kubl þau
 aft auint sunu sin · sa fial austr
 mir auisli · uikikr faþi
 aukrimulfr

Normalisering

StyguR/StygguR gærði kumbl þau aft Øyvind, sunu sinn. Sa fioll austr með Øyvisli(?). VikingR faði ok Grimulfr.

Översättning

Stygg/Stig gjorde dessa kummel efter Övind, sin son. Han föll österut med Evisl. Viking ristade runorna och Grimulv

Publicerad: Östergötlands runinskrifter nr 8.

Stenen inmurad i Kälvestens kyrka. Teckning från 1600-talet av Johan Hadorf och Johan Leitz. Ur Johan Göransson, Bautil, tryckt 1750.

Runstenen var känd redan på 1600-talet och satt då i syllmuren till Kälvestens kyrka. Endast den sida som innehåller inskriftens början var då synlig. I början på 1800-talet slogs Kälvestens och Stens socknar samman. Kälvestens kyrka revs och en ny byggdes på samma plats. Runstenen återanvändes som byggnadsmaterial i den nya kyrkan. Socknen och den nya kyrkan fick namnet Västra Stenby. Runstenen har dock även i fortsättningen ofta kallats Kälvestenstenen.

År 1938 togs runstenen ut ur den nya kyrkan och restes på kyrkogården. Då upptäckte man också för första gången runorna på stenen högra sida som dithills varit okända. Ingen tycks ha lagt märke till dem i samband med att stenen togs ut ur den gamla kyrkan och flyttades till den nya.

Ristaren av Kälvestenstenen använder genomgående så kallade kortkvistrunor. Sådana inskrifter tillhör i allmänhet vikingatidens början. Att detta gäller även denna inskrift märks bl.a. på den bevarade slutvokalen u i sunu. Inskriften kan dateras till 800-talet och är ungefär jämgammal med de kända inskrifterna från Rök och Sparlösa.

Om Evisel berättas att han dött västerut. I Östergötland finns sammanlagt ett dussin runstenar som rests till minne av män som dött utomlands, varav hälften i österled och hälften i västerled. De flesta av dessa är dock från vikingatidens slut. Med sin inskrift från 800-talet är Kälvestenstenen den äldsta inhemska källa som berättar om nordbornas vikingatåg i österled.

VÄLJ RUNSTEN:

Runsten:

VÄLJ LANDSKAP:

Välj en länk

Så hittar du dit:

Klicka på länken nedan till Eniros karttjänst.

Eniro.se

Foto: Bengt A Lundberg

I vikingatida runinskrifter förekommer det ibland att sista runan i ett ord även används som första runa i nästa. Ett sådant exempel har vi i inskriftens två sista ord. Runan k i slutet på ordet auk 'och' skall också läsas som första runa i mansnamnet krimulfr 'Grimulv'. Lagg märke till att k-runan i det första ordet används för k-ljud, i det andra för g-ljud.

Kummel betyder i äldre svenska ofta 'märke, minnesmärke' och liknande och det finns några inskrifter där kummel tycks syfta på själva runstenen. I de flesta fall talas det dock om att 'göra dessa kummel' i flertal. Man får därför räkna med att monumentet bestått av runstenen och ytterligare ett eller flera minnesmärken av annat slag.

Se även:

[Översätta runor](#) - Om translitterering, normalisering och översättning av runor.

[FMIS Fornsök](#) - Läs mer om denna runsten i Fornsök.

Till Östergötland

riksant@raa.se Webbredaktionen: redaktionen@raa.se | [Om webbplatsen](#)

Riksantikvarieämbetet Telefon: 08
-5191 8000 **Här finns vi**
E-post: